

Spis treści

Podziękowania od Autorów	13
--------------------------------	----

ZBIGNIEW KWIECIŃSKI

Przedmowa: dyskurs konieczny	17
------------------------------------	----

HENRY A. GIROUX, LECH WITKOWSKI

Wstęp	21
O wzajemnych kontaktach	21
O zamyśle książki	26
O nas samych	27

Część I

Próba bilansu i nowego otwarcia

LECH WITKOWSKI

O stanie i problemach recepcji amerykańskiej pedagogiki radykalnej w Polsce. Próba świadectwa osobistego i refleksji o „doświadczeniu pokoleniowym”	37
Wstęp i teza: jest inna pedagogika – pedagogika jest inna	37
O (po)wadze spotkania z Henrym A. Giroux	39
O oporze i odporze recepcyjnym: przykład polski i niemiecki	44
Przejawy otwarcia w Polsce: cztery fale recepcji	49
O naszej inicjacji pokoleniowej	52
Spór o zakres pedagogiki radykalnej	56
O obosieczności etykietek dla pedagogiki: przykład alternatywności	60
Zakończenie: pytanie o minimum radykalności i filozoficzności	62

Edukacja wobec wyzwania demokracji	
Rozmowa Lecha Witkowskiego z Henrym A. Giroux	67
Marzenia o edukacji radykalnej	
Wywiad Bernarda Murchlanda z Henrym A. Giroux	81
Czy jest miejsce dla pedagogiki krytycznej na uniwersytecie?	
Manuela Guilherme rozmawia z Henrym A. Giroux	96

Część II

Od reprodukcji, przez troskę o tożsamość, ideę pogranicza i walkę o media po odzyskiwanie uniwersytetu

HENRY A. GIROUX

Reprodukcja. Opór i akomodacja	111
Podsumowanie przeglądu i krytyki teorii reprodukcji społecznej	111
Teorie reprodukcji kulturowej	112
Pierre Bourdieu	112
Basil Bernstein	120
Poza teorie reprodukcji społecznej i kulturowej	122
W stronę teorii oporu	133

HENRY A. GIROUX

W kierunku nowej sfery publicznej	139
---	-----

HENRY A. GIROUX

Teoria krytyczna i racjonalność w edukacji obywatelskiej	149
Wstęp	149
Teoretyczne podstawy w teorii i praktyce edukacji	153
Racjonalność	153
Pole problemowe	154
Ideologia amerykańska	154
Społeczna i kulturowa reprodukcja w szkołach	155
Dominująca racjonalność	156
Trzy typy racjonalności	158
Racjonalność techniczna	158
Racjonalność techniczna i edukacja obywatelska	159
Racjonalność hermeneutyczna	165
Racjonalność emancypacyjna	172
Racjonalność emancypacyjna a edukacja obywatelska	173

Uwagi do teorii edukacji obywatelskiej	174
Zmieniające się społeczeństwo	174
Świadomość nauczycielska	175
Pedagogika klasy szkolnej a edukacja obywatelska	182

PAULO FREIRE, HENRY A. GIROUX

Edukacja, polityka i ideologia	185
Edukacja i „prawie towarzystwo”: lata 70.	187
Nowe kierunki w latach 80.	188
Konserwatywne, liberalne i radykalne recepty na oświatę	190
Konserwatyści	191
Liberałowie	193
Radykałowie	194
Którędy do amerykańskich marzeń?	197
A co z przyszłością?	199

HENRY A. GIROUX

Wobec wyzwań tożsamości i różnicy (poza dyskurs edukacji wielokulturowej)	201
Neokonserwatyzm i polityka tożsamości	206
Trudności z różnicą	211
W stronę polityki artykulacji	214
Zakończenie	216

HENRY A. GIROUX

Pedagogia pogranicza w wieku postmodernizmu	221
Wstęp	221
Pedagogia pogranicza: wprowadzenie	226
Pedagogia pogranicza jako kontrtekst	227
Pedagogia pogranicza oraz praktyka pamięci społecznej	231
Pedagogia pogranicza i polityka [wobec] różnicy	236

HENRY A. GIROUX, PETER L. McLAREN

<i>America 2000</i> i polityka wymazywania: demokracja i różnice kulturowe w obłężeniu	243
Wstęp	243
Opakowując przyszłość	246
Polityka wyboru	247

Testowanie i normy analfabetyczne	251
Nauczyciele jako cyborgi	254
Ameryka 2000 i polityka wymazywania	256

HENRY A. GIROUX

Odzyskiwanie uniwersytetu jako demokratycznej sfery publicznej (by to, co pedagogiczne, było bardziej polityczne)	265
Reklamacja tego, co publiczne w pracy akademickiej	270
Rzucanie wyzwania kompleksowi militarno-przemysłowo-akademickiemu	272

HENRY A. GIROUX

Naga pedagogia i przekleństwo neoliberalizmu: przemysłu edukację wyższą jako praktykę wolności	281
Wstęp	281
Pytanie o pedagogikę i odzyskiwanie uniwersytetu	287
Przemysł dzieła Paulo Freirego	292

Część III

O radykalizacji dyskursu: od kolonizacji podmiotu i rytualizacji edukacyjnej po wyzwanie autorytetu

LECH WITKOWSKI

Radykalne wizje podmiotu w dramacie współczesności	301
Podmiotowość i tożsamość człowieka (wobec modelu ameby)	302
Jak istnieje podmiot edukacji? Kres przejrzystości i scentrowania	310
O postnowoczesnym wyjałowieniu podmiotowości (wymuszenie schizofreniczne i upadek kanonów uniwersalności)	315
Problem kolonizacji „świata życia” (dławienie alienacji anomią kultury masowej)	319
W kręgu „posthumanistycznego” rozumienia człowieka (przeciw skłonności do autodestrukcji)	326

LECH WITKOWSKI

Szkoła i walka o sferę publiczną	329
--	-----

W kręgu pedagogiki radykalnej (dekonstrukcja – walka – etyczność)	337
Wstęp	337
Dekonstrukcyjny trop w pedagogice radykalnej	339
Walka w kulturze	349
Edukacja wobec fenomenu kolonizacji „świata życia”	349
Edukacja a walka polityczna	354
O publicznym uwikłaniu szkoły	361
Wyzwanie etyczności	364
O wyzwaniu prawicy społecznej i etycznej bezsilności lewicy	364
Problem etyczności w teorii i praktyce edukacyjnej	368
Słowo o liberalizmie etycznym	375
Jak jest możliwa „radykalna etyka” w pedagogice krytycznej?	378

Wokół teorii i praktyki rytuałów szkolnych. Studium recenzyjne	385
Wstęp	385
O zjawisku rytualizacji: jego warunki, rodzaje i stany interakcji	386
O randze „antystruktury” oporu	394
Walka o ciało i „drama”	398
Zamiast zakończenia	401

Autorytet przeciw dominacji. Radykalna wizja autorytetu w pedagogice amerykańskiej (Larry Grossberg, Henry A. Giroux i Peter L. McLaren)	403
Wstęp	403
Cztery typy elitaryzmu i autorytetu w edukacji	405
Źródła walki o autorytet (w) edukacji	412
Autorytet między dominacją a hierarchią	413
Zadanie pracy wobec autorytetu	416
Autorytet i intelektualiści	419
Jak bronić autorytetu przed konserwatyzmem i liberalizmem?	421
Autorytet w perspektywie trójwymiarowej niewspółobecności	423
W stronę głosu jako przejawu autorytetu	426
Trzy sposoby widzenia kryzysu autorytetu	428
Od zysku z krytyki autorytetu do odzysku autorytetu (dla) krytyki	430

Peter L. McLaren o językowym i etycznym upełnomocnieniu do walki o autorytet	437
Edukacja jako walka o nowe oblicze autorytetu	442
Miejsca pierwodruku	449
Bibliografia	453

Postłowie

TOMASZ SZKUDLAREK	
Po co nam dziś pedagogika krytyczna?	479

Aneks

BOGUSŁAW ŚLIWERSKI	
Pedagogika krytyczna widziana liberalnie	
Glossa do książki H.A. Giroux i L. Witkowskiego	491
ZBYSZKO MELOSIK	
Recenzja w trybie refleksji na temat wpływu pedagogiki krytycznej na moją tożsamość naukową	505
Indeks nazwisk	513
Contents	521